

YOZUVCHI ORZU QILGAN ASAR

Abdusalamova Dilafruz Raxmat qizi

Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti

Email: Abdusalomovadilafruz4@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada urushning inson taqdiriga qanchalik ta’sir qilgani va o‘ylanmay qilingan ishlar bir necha avlod hayotini izdan chiqarigani haqida fikr yuritilgan. Tinchlikni qadriga yetishimizga undovchi, fikrlash dunyomizni o‘stiruvchi asar haqidagi mulohazalar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: internet, telefon, urush, zilzila, ko‘koldosh, sabr timsoli, taqdir.

*“Bu kitob jism-u fig‘onimdir mening,
Bu asar jon-u jahonimdir mening.”*

G.Narikatsin

Yigirma birinchi asr soniyalarda yillarga teng kashfiyotlar bo‘lgan davr. Bir muddat chalg‘isangiz insoniyatdan orqada qolayotgandeksiz. Internet yosh-u qarni birdek o‘z komiga tortayotgan bir paytda telefonini bir chetga surib qo‘yib butun vujud bilan his-hayojonga berilib, o‘z tashvishlarni ham unitib kitob o‘qiyotgan insonni ko‘rish qaysiki ma’noda qoshtirnoq ichidagi topilmadek gap.

Zilzila. Shaharni ko‘z ochib yumguncha barbod qilib yuborgan, shu bilan birga bir qiz o‘limini bo‘yniga olgan ofat. Munavvar devor ostida yotibti. Bu dunyoni tark etib yengil tortgandek go‘yo. Yo‘q uni bu ofat halokat qilmadi. Qalbidagi hayotga ishonchsizlik, afsus-nadomat zilzilasi halok qilmagandimi? Axir, zilzila bo‘lishidan oldin o‘z qalbi zilzilasiga chiday olmay dori ichgan Munavvar emasmidi? Bu shunaqa asar savollar paydo qiladigan anglay olsangiz qaysidir bir jumlada shu savolga javob berkitilgan asar.

Nega aynan ikki eshik orasida deb nomlanishiga ham asar rivojida Oqsoqol tilidan aniq javob berilgan. Asarni o‘qir ekansiz shu ikki eshik orasidagi inson taqdirini, hayot saboqlarini, sabr, ona mehrini ko‘rib inson zoti nimalarga chidamaydiya deb yuborasiz.

Kimsan urushdan qaytishga ishonar. Shu ishonchi sabab ham to‘y boshlattirib qo‘ygandi. Robiya esa hayot tashvishlardan ortib charchagan holida ham shirin to‘y tashvishini qilib Kimsan uchun ro‘molcha to‘qir edi. Mana shu joyda Kimsaning urushdan qaytishiga, hayotga bo‘lgan ishonchi barq urib turadi. Lekin taqdir charxpalagi hammasini o‘zgartirib yubordi.

Muzaffar baxtini Munavvar ko‘rdi. Ammo sevgi shu ikki samimiy, bolalarcha qalb egalariga ham tatimadi. Chunki ular aka-singil, ko‘koldosh, bo‘lib chiqqandi. Bunga sababchi Ra‘nomi, Umar Zakunchimi yoki millionlab kilometr uzoqda bo‘layotgan urushmi? Urushning achchiq shamoli, tafti bir necha avlod taqdiriga ta‘sir etmasdan qolmadi. Misol tariqasida yana o‘sha Muzaffar va Munavvar taqdirini ko‘raylik. Ikkisi ham urushdan keyingi avlodlar edi. Lekin urush davridagi voqealar yillar o‘tsada yosh avlodning hayotiga, oppoq orzulariga qora dog‘ tushirib, taqdir yo‘llarni ayro qilib yubordi. Shomurod urushga ketmaganda Ra‘no unga xiyonat qilmasdi, Muzaffar yetim o‘sib, ko‘ngil qo‘ygan qiziga aka bo‘lib chiqmasdi.

Ra‘noning Shomurodga bo‘lgan sevgisini urushga ketishdan bir kun oldin oshxona devorining ortidagi aytgan so‘zlaridan, hatto urushga birga ketishga ham rozilik holatidan bilib olish qiyin emas. Lekin u xiyonat ko‘chasiga qanday kirib qoldi? Shomurod urushga ketgach Ra‘noning o‘zi katta hovlida yolg‘iz qoldi. Urush qursin, hammani frontga yordam uchun dalalarga chiqishga majbur etib qo‘ygandi. Hamma kunduzi dala ishidan, kechasi uy ishidan ortmaydi, yaqin insonidan ham xabar olishga vaqt yo‘q edi. Shu kunlarda Ra‘noni yolg‘izlik kundan kunga ich-etini yemirib, kim bilandir dildan suhbat qurishga ehtiyoj sezib yurgandi. Umar Zakunchi uning hayotiga bir bo‘ron bo‘lib kirib keldi va hayotini ostun-ustun qilib yubordi.

Qora Ammaning qora qismati terisi rangida aks etgandek. Uning hayoti qora, ko‘rgan kuni qora edi. Bir inson boshidan o‘tkazishi mumkin bo‘lgan barcha

qiyinchiliklarni sochiga oq tushmasidan oldin ko‘rib bo‘lgan sabr timoli desam mubolag‘a bo‘lmaydi. Axir Kimsanni necha yil kutdi, kelin qilmoqchi bo‘lgan Robiyani o‘z qo‘li bilan ukasiga topshirgan, hayotda birgina suyanadigan insoni Husan Dumadan ham ayrilib qolib, keksayganda farzandi baxtini ko‘rish, nevara suyish o‘rniga yolg‘iz o‘zi katta hovlida qolgan ham Qora Amma edi. Nega kimningdir o‘ylamasdan, g‘azab ustida qilgan ishi uchun oddiy xalq, begunoh insonlar aziyat chekishi kerak? Bu savollarga kim javob beradi? Shuncha insonlarning umriga zomin bo‘lgan, farzandlarining yetim bo‘lib o‘shiga sababchi bo‘lgan insonlar bu ishidan afsuslanishdimikan. Afsuski endi hammasiga kech, millionlab insonlar hayotiga chek qo‘yilib bo‘lingandi.

Bu romanni hamma o‘qishi kerak. Shunchaki boshlab ko‘ring. Yozuvchining orzusi amalga oshibdi va bu asar mening qo‘limda deb quvonishingiz aniq. Har bir satrni qalbingiz bilan his qilib o‘qing, voqealarda yashab ko‘rib o‘qing! Asar so‘nggida mustaqillikka biz osonlik bilan yetishmaganimizni, bu biz uchun ne‘mat ekanini anglab yetasiz.

Adabiyotlar:

1. “Ikki eshik orasi” romani O‘tkir Hoshimov
2. “Musibatnoma” Grigori Narikatsin